להביא כרוב ודורמסקנין לחולה. שכרוהו בשביל החולה יותר ממה שהיה ראוי לשוכרו [א] דהכי משמע לשון נותן לו שכרו משלם וכ"ל דמיירי כגון דליכא למימר משום מי כך [ב] שהוא מפסיד במקום אחר כיוצא בזה: **ורשאים** החמרים להתנות **ביניהם.** פירוש רשאים להסיע ממון אם כבר עשו תנאי קודם [ג] כמו ורשאין בני העיר להסיע על קלתן

דב"ב (דף מ:) [ד]:

יחסנינה סקאה. פי' נקוג' ארבה כמו [ומעלה את] הסקאין דבתענית (דף ו.) שהוא מין ארבה ואין נראה לר"ת דלשון ירושה ואחסנתא משמע דאבני אדם מייירי ונטלוה מסיקין ממי מייירי בבני אדם [ה] ונראה שהאויב קרי סקאה שעולין ומכסין את הארץ כדכתיב (שמות י) והנה כסה את עין הארץ ועל שם כך נקרא נגלל שמכסה כל הארץ כגלל כמו הוי ארץ נגלל כנפים (ישעיה יח) ר"ת ונראה לירושה שיכא שפיר בעופות וחיות כמו וירשוה קאת וקפוד (שם לד):

הא מרישא שמעי' מינה. תימה דבכמה מקומות איכא הכי שכופל דבריו [ו] וי"ל דייק מדה"ל למיתני ואם לאו חייב מדקתני ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר משמע דמילתא באפי' נפשה היא:

לא צריכא דאחוי אחויי. פי' נקונע' שמע מבית המלך שהיו רוצין לגזול (ג) לו קרקע ונראה להם זה קרקע פלוני אמת הוא כמו שפי' דאפילו בענין זה מחייבים ליה אע"ג שאינו ברור שיטלוה שלא אמרו מחילה הראה לנו וגזול אלא מעצמו הראה להם דהא ה"ג אמר לקמן (קח.) ואם הראה מעצמו כמו שנשא ונתן דמי וי"ס דגרס הכא כגון שאנסוהו עכו"ס ואחוי ארעא ואחוי נמי הא בהדייהו ואין להקשות (ג) נפ"ז מדאמר לקמן נאנס פטור דאם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאנסוהו להראות שלו חייב שלא היה לו להראות אותה שגזל אמין שלו [ז]: **לא צריכא דאחוי אחויי.** וחייב משום דינא דגרמי כדמשמע לקמן בשמעתין דקאמר זיל לגביה ר' שמעון בן אליקים ור' אלעזר בן פדת דדאין דינא דגרמי וחייבוהו ממתניתין ואם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ותימה לרשב"א דלעיל בהגוזל קמא (דף ק. ושם) לא משכחת דר"מ דאין דינא דגרמי אלא בריית דמחיצת הכרם שנפרצה דלא שמעינן דאתא כר"מ אלא מכח הסיא משנה דהמסכך ואמאי לא מייתי התם ממתני' הכא דמחייבינן בדינא דגרמי ואומר ר"י דלא ניחא ליה לאתויי ממתניתין דהכא דלא קתני בה בהדיא דאחוי אלא מיתורא דמתני' מוקי לה הכי: לאו

[ה] דורמסקנין. פרושי"ס נשון מורי. נשון אחר אדרופיי"ס ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה: **לעורפה.** לבחזה ונתפשרו עמהן בממון: **פייר.** מראה להם הדרך: **אף לפי נפשות.** שטעות הדרך במדבר סכנת נפשות היא: **ולא ישנו ממנהג החמרים.** שאם נהגו לתייר לפי ממון או לפי נפשות עושין: **נכוסיה.** בפשיעה: **אין שומעין לו.** שמא לא יקח החמור והם לא התנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור עמהן בגילות מן החיות וליסטים: **קא מנער ליה.** ואפילו אם יאמר האחד אני יכול לשמור יפה אבל שניים אינו יכול לשמור: **קמ"ל.** דאמרי ליה לא כ"ש דהשתא מסרת נפשך טפי: **מתשבין לפי מזון.** אם השליך זה מאה ליטרין וזה ישליך זה מאה ליטרין ברזל: **גניסן.** שגדל הנהר מהפשרת שלגים ומן הגשמים מרחקים חד אלא מלא חבל משפת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גושמת אלא שפת הנהר רגילים להתרחק לתוך עומק המים תרי אלי: **ואזל היאך גניסן למקום אחרי.** בחמלא המים ומתוך שהנהר גדול וחזק נטבעה: **הליל לאחמלא.** כל אחד מכיר את שלו ומוטל: **אי איבולים.** בעלים להליל לא איאוש ואפי' אמר לעצמו גזלן הוא: **הכא בשופף.** ובין יכולים להליל ובין אין יכולין להליל: **וכגון זה.** במקום איבוד ממון: **שופף חולק.** ואפי' לא ירצה מבירו: **אמר פליג.** ומעכב חלקו את מה שהליל: **לא אמר לא פליג.** ושפיר עבד דמסר נפשי' אעיסקא דתרוייהו הואיל והוא שותף עמו אורחיה למטרח אכולה עיסקא: **כפועל.** שהיה שכיר לבעלי ספינה וכשאין יכולין להליל: **הדר ביה.** וחזי מהפקירא: **רב אשי אומר.** לעולם באיניש דעלמא וכגון דיכולין להליל ע"י אחרים: **אמר נעלמי.** ושמעו בעלים ושתקו ולא מקרו עצמן אמת דעתייהו וגלו דאיאוש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להליל להדיא אפילו שמעו ושתקו לא קני דמסתמא לא איאוש: **מתני' ונטלוה מסיקין.** אנסין גזלוה מן הגזלן: **מכח מדינה היא.** דאנסוה אחרעתא דאחריני והאחי: **ואם מחמת הגזלן.** מפרש בגמרא: **גמ' אגב.** ארבה גזלן הוא שאוכל תבואות כל אדם: **דאחוי אחויי.** אלא גזלה הוא עצמו אלא שמע מבית המלך שמנקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני: מי

[ו] [תוספתא דב"מ פ"ז],
[ז] [תוספתא דב"מ פ' י"ח],
[ח] גי' מ"ח תנו לי ואני ליקח, [ט] [תוספתא שם פ"ז], [י] [תוספתא שם פי"ח], [יא] [תוספתא דב"מ פ"מ], [יב] כ"מ י. עז., [יג] [כ"מ י. ע"ש קידושין כב: ושם איתא עבדי הם ולא עבדים כו'], [יד] [לקמן קח:], [טו] ל"ל הנה כסה וכו' (כמדבר כ"ג) כ"ש,

תורה אור השלם

1. כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא כה נה
2. וְאָכַלְתָּ פְרִי בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּצוֹר וּבַמָּצוּק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ: דברים כח נג
3. כָּל עֵצֶן וּפְרִי אַדְמָתְךָ יְיָרֵשׁ הַצְּלָצָל:
דברים כח מב

הגהות הב"ח

(א) גמ' שדה אחר ואוקינמנא: (ב) תוס' ד"ה לא צריכא וכו' לגזול קרקע כל"ל ותיבת לו נמחק: (ג) בא"ד ואין להקשות לפי גירסא זו:

גליון הש"ס

גמ' להביא כרוב וכו'. עיין יומא דף קו ע"א תוד"ה אין לו: רש"י ד"ה דורמסקנין. עיין בברכות לט ע"א בכ"י ד"ה דורמסקין:

לעזי רש"י

פרושי"ם [פרוני"ש]. שזיפים. אדרופיי"ש [אדרילצי"ש]. מלוח (שיח-בר).

מוסף תוס'

א. לפי טורח השליחות. ממוקי יוסף. ב. כגון. ממוקי יוסף. ג. [אפילו] בדיבור בעלמא. תוס' שאין נראה לפרש שרשאין להתחיל התנאי לגמרי, שהיאך יחייבוהו ליתן חמור בעל כרחו. תו"ד פו"ם מגת. ה. [ד]אינו גובאי ממש. רא"ב מאי אם מחמת הגזלן, וכי אין הארבה אוכל אלא שדות של אדם אחד. הלש"ם בשיטמ"ק. ו. ותני בסיפא מילתא דאתיא מדיוקא דרישא. הלש"ם בשיטמ"ק. שכמה משניות הן שנויות בהן ולאו ולא מקשינן עלייהו ואע"ג דמכולל הן אתה שומע לאו. תוס' רי"ל. ז. [ד]מה שהראה שדה חבירו עוד, ברצון עשה בלי שום אונס, והילכך חייב. תוס' רי"ל.

מוסף רש"י

ודורמסקנין. שלקות מעשב שקורין אקלנש"ע בלע"ז, כך ראיתי בפירוש ב"ק של רבינו יצחק ב"ר יהודה (ברכות לט. עי"ש).

רבינו חננאל

... לחולה ... ... [עביד שליחותיה], הכא לא ... ... גו[י]ס לטרפה מחשבין אף על פי ... כול'. פיר' בוסיא, פשיעה. [שיא]ראה ... והציל, מה שהציל לאמצע. ואם ... אמ' ולא כלום הוא. או דאין יכולין ... [אמ' רמי ב]ר חמא הכא בשותפין עסיקינן, ... [הציל] לאמצע. רבא אמ' הכא בפועל [עסיקינן] ....ביה [ברשותי]ה דבעל [הבית] ... [ה]ציל לעצמו לא אמ' ה.... הבית. רב אשי אמ' ביכולין להציל על ידי הדחק. אמ', גלי אדעתא דאדעתא ד... אדעתא דאחריני לא מסר נפשיה. לא אמ', מצו אמרי ליה אנ' אמרת] לן דלדידך אנת מציל [הוה מסרינן] נפשין אבל אמ' ולא קמו בהדיה, אסוחי אסחי דעתיהו מיניהו. הא דר[אמי ו]רבא ורב אשי כולה אנ[יתנהו ד]לא פליגי אהדדי. **תנו רבנן ספינה שעמד עליה נחשול [ש]ל ים לנ[טובעה].** והיקלו ממשואה מחשבין לפי מנ[שאוי] ואין מנ[חשב]ין לפי ממון ואין משגין מנ[מנהג הספנין], להתנות כדרך שמתנין החמרין כנ[ול]. **ירושלמי** (פ"י ה"ה). הניח שלו להציל את של חברו ועלה של חברו מאליו אין נזקק לו כלום. אבל הניח שלו להציל את [של] חברו [ו]עלה שלו מאליו מהו דיימר ליה

[א] להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה: ת"ר [ב] שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גיים לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות [ג] ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין [ד] רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר [ה] בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי [ו] ואני אשמור אין שומעין לו פשיטא לא צריכא [ז] דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי: ת"ר [ח] ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספנים [ט] [י] ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת [יא] אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא [יב] לא צריכא דבנינסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דרושיה נקיט ואזיל קמ"ל ת"ר [יג] שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גיים וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רמי בר חמא הכא [יד] בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג רבא אמר הכא [טו] בפועלין עסקינן וכרב [טז] דאמר רב [יז] פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה [יח] טעמא אחרינא הוא דכתיב [יט] כי לי בני ישראל עבדים [כ] ולא עבדים לעבדים רב אשי אמר [כא] כשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע: **מתני'** [כב] הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך [כג] אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר: **גמ'** אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב [כד] במצור ובמצוק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב [כה] יירש הצלצל ומתרגמינן יחסנינה סקאה: אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו' אי לא לא צריכא דאחוי אחוויי לישנא אחרינא הב"ע [כו] כגון דאנסוה עכו"ם ואמרי ליה אחויי ארעתיה ואחוי ההוא בהדייהו ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה [כז] ואוקימנא דאחוי אחוויי בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה אי

[ב] דורמסקנין. פרושי"ס נשון מורי. נשון אחר אדרופיי"ס ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה: **לעורפה.** לבחזה ונתפשרו עמהן בממון: **פייר.** מראה להם הדרך: **אף לפי נפשות.** שטעות הדרך במדבר סכנת נפשות היא: **ולא ישנו ממנהג החמרים.** שאם נהגו לתייר לפי ממון או לפי נפשות עושין: **נכוסיה.** בפשיעה: **אין שומעין לו.** שמא לא יקח החמור והם לא התנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור עמהן בגילות מן החיות וליסטים: **קא מנער ליה.** ואפילו אם יאמר האחד אני יכול לשמור יפה אבל שניים אינו יכול לשמור: **קמ"ל.** דאמרי ליה לא כ"ש דהשתא מסרת נפשך טפי: **מתשבין לפי מזון.** אם השליך זה מאה ליטרין וזה ישליך זה מאה ליטרין ברזל: **גניסן.** שגדל הנהר מהפשרת שלגים ומן הגשמים מרחקים חד אלא מלא חבל משפת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גושמת אלא שפת הנהר רגילים להתרחק לתוך עומק המים תרי אלי: **ואזל היאך גניסן למקום אחרי.** בחמלא המים ומתוך שהנהר גדול וחזק נטבעה: **הליל לאחמלא.** כל אחד מכיר את שלו ומוטל: **אי איבולים.** בעלים להליל לא איאוש ואפי' אמר לעצמו גזלן הוא: **הכא בשופף.** ובין יכולים להליל ובין אין יכולין להליל: **וכגון זה.** במקום איבוד ממון: **שופף חולק.** ואפי' לא ירצה מבירו: **אמר פליג.** ומעכב חלקו את מה שהליל: **לא אמר לא פליג.** ושפיר עבד דמסר נפשי' אעיסקא דתרוייהו הואיל והוא שותף עמו אורחיה למטרח אכולה עיסקא: **כפועל.** שהיה שכיר לבעלי ספינה וכשאין יכולין להליל: **הדר ביה.** וחזי מהפקירא: **רב אשי אומר.** לעולם באיניש דעלמא וכגון דיכולין להליל ע"י אחרים: **אמר נעלמי.** ושמעו בעלים ושתקו ולא מקרו עצמן אמת דעתייהו וגלו דאיאוש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להליל להדיא אפילו שמעו ושתקו לא קני דמסתמא לא איאוש: **מתני' ונטלוה מסיקין.** אנסין גזלוה מן הגזלן: **מכח מדינה היא.** דאנסוה אחרעתא דאחריני והאחי: **ואם מחמת הגזלן.** מפרש בגמרא: **גמ' אגב.** ארבה גזלן הוא שאוכל תבואות כל אדם: **דאחוי אחויי.** אלא גזלה הוא עצמו אלא שמע מבית המלך שמנקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני: מי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אי דינא. הוא שמסור ישלם: **גמרינן.** מהאי מעשה דרב נחמן לשמר גרמי דזקין דעלמא: **ואי קנסא.** הוא דקנסיה רב נחמן משום דלגיל היה בכך לא גמרינן מיניה: **המטמא.** טהרותיו של חבירו או מנסך יינו של חבירו לע"ז דאע"ג דקמיה מגח ואין הזיקו ניכר משלם: **[ד] לא חזרו לא.** היינו גמרי' מדמע ממנסך: **המדמע.** ערב חולין בתרומה דהפחית דמי החולין דלא חזו מהשתא אלא להמכר לכהנים: **להפסד מרובה.** מטמא תרומה הפסד מרובה הוא דמו לא חזיא לאכילה. מדמע הפסד מועט הוא דהא מזדבן לכהנים בדמי תרומה: **אף המנסך [כו'] לא חזרו לא.** גמרינן מנסך אע"ג דהפסידו מרובה ממדמע ומטמא דהפסידן מועט לגבי מנסך: **ורק חן.** בשבח: **עקירה לורך הנחה.** לכיון דבין עקירה להנחה קרע ומלא מעשה שבת ומעשה [ה] עקירה באין כאחד ולא אמרינן משעת עקירה חייב ממון ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת הנחת חן. והכא נמי הגבהת יין לורך ניסוך הוא ומשלומין וחיוב מיתה דע"ז באין כאחד: **לבי אביוני.** מקום: **נשא ונתן ביד חייב.** דהליל עצמו בממון חברו: **מעצמו.** בלא אונס: **דרי ואמטי.** ו שלי והולך עמנו לבית המלך: **ה"מ.** דאם נשא ונתן ביד חייב: **היכא דלא אוקמינהו.** העובדי כוכבים על הממון מעיקרא ע"י האונס אלא הלך ונטל ונתנו לרס אבל הכא דאוקמינהו על היין קלייה ואהדריה שעתא פטור כי אמטי מו דילהו אמטי: **פקיע.** קשר: **חייב.** ואע"ג דקאי עכו"ס ע"ג הממון הואיל ונשא ונתן ביד חייב: **בתרי עיבדי נהרא.** עכו"ס מלד זה והעמיד מלד זה דאי לא יהביה נהליה לא מלי אנס למשקליה: **שומא.** מכמורת לדגים או לחיות: **נקועיה.** לגואריה. שבר מפרקתו: **שוא.** מיה והוא שור הבר כדמתרגם (דברים יד) תוא וזמר תורבלא תור שור בלא יער: **אין מרחמין עליו.** ושפיר עבדת דקטלתיה: **מסיים מסיבא דיומא לרבנן.** היה מחזר ושונה להם מה שדרש רבי יוחנן אותו היום לפי שר"ל חכם גדול היה ולאחר ששמעו כולן מפי הרב מוחר ומכוונה בידם: **בדלא קמא.** שבע שורות תלמידים יושבים לפניו זו לפנים מזו: **ביספרקי.** תפי"ד בלע"ז: **מסרחי גביניה.** גבות עיניו גדולים ומכסין עיניו: **פריעא שפיה.** נקרעה שפתו על ידי מכה: הדרא

לאו משום דקנס הוא. והא דמעיקרא לא גזרו על זה כמו על זה למאי דלא מסיק אדעתיה השתא טעמא דהפסד מועט איכא למימר דמעשה אירע במטמא ובמנסך לכך גזרו עליהם בשעת מעשה: **כיון שנפל בידי עובדי כוכבים אין מרחמים עליו.** כלומר שפיר מיקרי מסור שדבר ברור הוא שיקחו מאחר שהרלאהו: **השתא** יווני נינהו **כו'.** קשה לר"י דבפ"ב דגיטין (דף טז: ושם יח. ד"ה הא) אמר רבה בר בר חנה חלש על לגביה כו' אמר רחמנא אל בטולך וכו' ופריך למימרא דרומאי מעלי מפרסאי אלמא משמע שאז עדיין היו פרסיים בבבל ולכאורה משמע שאותו מעשה היה אחר מעשה שבבבל ואור"י שהפרסים והפקידים היו משתנים והיו פעמים מפרסיים ופעמים מיווניים: דילכון

אי דינא אי קנסא א"ל אי דינא גמרינן מיניה אי קנסא לא גמרינן מיניה ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא [ו]בראשונה היו אומרים [ז]המטמא והמנסך חזרו לומר אף [ח]המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי [ט]להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו איני והא תני אבוה דרבי אבין [י]בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי ירמיה מעיקרא סברי כרבי אבין [יא]דאמר רבי אבין [יב]זרק חץ מתחילת ארבע [יג]ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה [יד]דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל אהדר עובדא למריה דתניא [טו]ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב אמר רבה [טז]אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטרינה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא [יז]אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן [יח]כגון דקאי בתרי עברי נהרא [יט] דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ: ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא [כ]משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה [כא]לקועיה מיניה קרי רב עיליוה [כב]בנך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו א"ל רב [כג]כהנא עד האידנא הוו [כד]פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא [כה]יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי [כו]מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להוו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע [כז]בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחייך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה הדרא

[א] דינא. הוא שמסור ישלם: **גמרינן.** מהאי מעשה דרב נחמן לשמר גרמי דזקין דעלמא: **ואי קנסא.** הוא דקנסיה רב נחמן משום דלגיל היה בכך לא גמרינן מיניה: **המטמא.** טהרותיו של חבירו או מנסך יינו של חבירו לע"ז דאע"ג דקמיה מגח ואין הזיקו ניכר משלם: **[ב] לא חזרו לא.** היינו גמרי' מדמע ממנסך: **המדמע.** ערב חולין בתרומה דהפחית דמי החולין דלא חזו מהשתא אלא להמכר לכהנים: **להפסד מרובה.** מטמא תרומה הפסד מרובה הוא דמו לא חזיא לאכילה. מדמע הפסד מועט הוא דהא מזדבן לכהנים בדמי תרומה: **אף המנסך [כו'] לא חזרו לא.** גמרינן מנסך אע"ג דהפסידו מרובה ממדמע ומטמא דהפסידן מועט לגבי מנסך: **ורק חן.** בשבח: **עקירה לורך הנחה.** לכיון דבין עקירה להנחה קרע ומלא מעשה שבת ומעשה [ה] עקירה באין כאחד ולא אמרינן משעת עקירה חייב ממון ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת הנחת חן. והכא נמי הגבהת יין לורך ניסוך הוא ומשלומין וחיוב מיתה דע"ז באין כאחד: **לבי אביוני.** מקום: **נשא ונתן ביד חייב.** דהליל עצמו בממון חברו: **מעצמו.** בלא אונס: **דרי ואמטי.** ו שלי והולך עמנו לבית המלך: **ה"מ.** דאם נשא ונתן ביד חייב: **היכא דלא אוקמינהו.** העובדי כוכבים על הממון מעיקרא ע"י האונס אלא הלך ונטל ונתנו לרס אבל הכא דאוקמינהו על היין קלייה ואהדריה שעתא פטור כי אמטי מו דילהו אמטי: **פקיע.** קשר: **חייב.** ואע"ג דקאי עכו"ס ע"ג הממון הואיל ונשא ונתן ביד חייב: **בתרי עיבדי נהרא.** עכו"ס מלד זה והעמיד מלד זה דאי לא יהביה נהליה לא מלי אנס למשקליה: **שומא.** מכמורת לדגים או לחיות: **נקועיה.** לגואריה. שבר מפרקתו: **שוא.** מיה והוא שור הבר כדמתרגם (דברים יד) תוא וזמר תורבלא תור שור בלא יער: **אין מרחמין עליו.** ושפיר עבדת דקטלתיה: **מסיים מסיבא דיומא לרבנן.** היה מחזר ושונה להם מה שדרש רבי יוחנן אותו היום לפי שר"ל חכם גדול היה ולאחר ששמעו כולן מפי הרב מוחר ומכוונה בידם: **בדלא קמא.** שבע שורות תלמידים יושבים לפניו זו לפנים מזו: **ביספרקי.** תפי"ד בלע"ז: **מסרחי גביניה.** גבות עיניו גדולים ומכסין עיניו: **פריעא שפיה.** נקרעה שפתו על ידי מכה: הדרא

[ג] חוב דקנסא לא גמרינן מיניה ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו איני והא תני אבוה דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי ירמיה מעיקרא סברי כרבי אבין דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל אהדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב אמר רבה אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטרינה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן כגון דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ: ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה קרי רב עיליוה בנך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו א"ל רב כהנא עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להוו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחייך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה הדרא

[ד] המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו איני והא תני אבוה דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי ירמיה מעיקרא סברי כרבי אבין דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל אהדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב אמר רבה אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטרינה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן כגון דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ: ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה קרי רב עיליוה בנך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו א"ל רב כהנא עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להוו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחייך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה הדרא

[ה] הוא דקנסא לא גמרינן מיניה ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו איני והא תני אבוה דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי ירמיה מעיקרא סברי כרבי אבין דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך א"ל ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו א"ל אהדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב אמר רבה אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטרינה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן כגון דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ: ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה קרי רב עיליוה בנך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו א"ל רב כהנא עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להוו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחייך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה הדרא

[ו] בראשונה היו אומרים המטמא. **[ז]** המנסך חזרו לומר אף המדמע חזרו אין לא חזרו לא. **[ח]** מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא. **[ט]** להפסד מרובה. **[י]** בראשונה היו אומרים המטמא. **[יא]** דאמר רבי אבין. **[יב]** זרק חץ. **[יג]** ולבסוף ארבע. **[יד]** דא"ר ירמיה. **[טו]** ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים. **[טז]** אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי. **[יז]** אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא. **[יח]** כגון דקאי בתרי עברי נהרא. **[יט]** דיקא. **[כ]** משמתינן ליה. **[כא]** לקועיה. **[כב]** בנך עולפו. **[כג]** כהנא עד האידנא. **[כד]** פרסאי. **[כה]** יוונאי. **[כו]** מרדין מרדין. **[כז]** בסתרקי.

[א] גיטין נג. ע"ש, **[ב]** [שבת קנד: וש"נ], **[ג]** [גיטין נג. וע"ש בתוס' ד"ה בדאסורה ותוס' מנחות נח: ד"ה ופ"ד ודע דבתוספתא דגיטין פ"ג תני' כמו דאיתא הכא], **[ד]** כתובות לא., **[ה]** [צ"ל לסוף יעב"ן], **[ו]** גיטין נב., **[ז]** [ע"ז ו:], **[ח]** בס"א ל"ל רב לרב כהנא, **[ט]** ס"ל יוונא, **[י]** ס"ל פרסא, **[כ]** [עי' פרש"י ב"מ לט. ד"ה מממת מרדין], **[ל]** פי' כרים וכפתות, **[מ]** [צ"ל אחר ד"ה המדמע], **[נ]** ברש"י שברי"ף איתא שא,

---

תורה אור השלם

1. בְּנִיך עֲלִפוּ שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת כְּתֹאו מְכִמָּר הַמְּלֵאִים חֲמַת יְיָ גַּעֲרַת אֱלֹהָיִךְ:

ישעיהו נא כ

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה עקירה וכו' מעשה שבת ומעשה קרירה באין כאחד ולא אמרינן משעת קרירה חייב:

גליון הש"ס

גמ' דיקא נמי דקתני הושיט כו'. כעין זה ע"ז דף ו ע"ב:

לעזי רש"י

תפי"ד [טפי"ד]. שטיח.

מוסף רש"י

משעת הגבהה. על מנת לנחלו (גיטין נב:). לפרהגנא. ממונה של מלך (ב"מ פג:). מרדין. היא לשיחה בלשון פרסי וכן מפורש בשערים לרב אלי גאון (ב"מ לט:). דלו ליה במכחלתא דכספא. שהיו שפעפעי מכסין את עיניו ומגביהן במזלגא דכספא (תענית ט:).

עין משפט נר מצוה

קד א **ב** מיי' פ"ז מהל' מוכ' ומזיק הל' **ו** ג כ סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפה סעי' **ו**:

קה ג מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' **ב**:

קו ד **ה** ו מיי' פ"מ מהל' מוכ' ומזיק הל' ג **ד** ועיין בהשגות ומ"מ סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפה סעי' **ב**:

קז ז מיי' שם הלכה **ה** טוש"ע שם סעי' **ה**:

קח **ח** מיי' שם הל' **י** טוש"ע שם סעי' **י**:

רבינו חננאל

[מתן]צי'. [הג]חל את השדה וכול'. אם מן[חמת הגזל]ן חייב להעמיד לו שדה. אוקימנה כגון דאנסוה [לאחוי אר]עתיה, ואחוי נמי בדידיה. [ההוא גברא] דאחוי כריא דחיטי דבי ריש גל[ותא. חייביה] רב נחמן [לשלומין]. אמ' ליה רב הונא דינא או קנסא [וכנ]ל'. ואסיקנה אי דינא הוא במרינן מינ[יה, ואי לאו] דינא [הוא אלא קנסא] הוא, לא גמרינן מינה. ירושלמי (פ"י ה"ז), והלא אין קרקע נגזל ולמה חייב להעמיד [לו ש]דה. ר' יהושע בן [לוי אמ' אן]ין אדם נתפש על חבירו וחייב ליתן לו, אלא בארנון ובגלגלת. ורב אמ' יכול למימר ליה איהו [שרי ע]בינך (מלא') [מינאי]. קנס קנסו חכמ' לגזלן. ובנכך, מעיקרא סבריה הגבהה צורך ניסוך היא, ומשעת [הגבהה] קם ליה בדרבה מיניה. ולבנ[סן]ף סבור משעת הגבהה קנייה ומתחייב בתשלומין, ומתחייב [בנפשו ל]א הוי עד שעת ניסוך. **רבא חייב להחזיר לאנסוה ואחוי ממון ישראל.** ואמ' ליה רב הונא [אהד]ר עובדא, דתניא ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חבירו פטור, ואם נטל ונתן ביד חייב. [אמ' רבא] אם הראה מעצמו כמי שנטל ונתן ביד דאמי וחייב. מצאנו בתלמוד ארץ ישראל בסוף [פרק החובל (פ"ח ה"י א)]. ישראל שאנסוהו גוים ונטלו ממנו ממון חבירו בפניו פטור, נטל ונתן להן חייב. אמ' [ר' יוסי הדא דתי]מר כשאומ' תן ל[נו ממון], אבל תן לנו ממון פלוני אפילו נתן ונטל ביד פטור. ורב אשי פטריה לההוא דאנסוה לאחויי ואחוי חמרא [דרב מרי]. ואמ' כיון[ן דאחוי אחווי מיקלא קלייה, והא דדרא] בהדייהו בתר [ד]קל[יא] ל[א] מיחייב עליה. **ישראל שאנסוהו גוים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב. אמר רבא ואם הראה מעצמו נמי שנטל ונתן ביד דמי.** אמר רבא אם הראה מעצמו, כמי שנטל ונתן ביד דמי וחייב. מצאנו בתלמוד ארץ ישראל בפרק

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דילכון אמרי דילהון היא. פי' הקונטרס הסורה היא של בני בבל וקשה בפרק גולב וערבה (סוכה דף מד. וסז ד"ה והא) גבי הא דקאמר ערבה יסוד נציאים היא וסכוזו וסכוזו וסרוך מי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן דילכון אמרי דילהון הוא ופירש בקונטרס אלמא לא שכחוה בגולה ומאי פירכא היא וכי מפני שהיו בעלי תורה אין יכול להיות ששכחו תורת ערבה ועוד בכמה דוכתין אמר שכחוה וזוכרו ויסדוה ולא פריך עלה הכי ואור"ת כפר"ש שלתלמידיו מבבל שהיו בפניו היה מדבר [א] והק' דילכון אמרי [ב] רב כהנא שהיה שלכם אמר שערבה דילהון הוא כלומר מנהג של נציאים ופריך אמאי דקאמר התם לעיל תסתיים דרבי יוחנן דאמר יסוד נציאים היא והאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון הוא ולשון דילהון משמע ליה מנהג נציאים ולא יסוד נציאים וכן נ"ל בהמגרש (גיטין פד: וסז ד"ה ר"י) גבי ההיא דא"ר יוחנן דילכון אמר הוא וקנאתו להמגרש כו שלתלמידיו מבבל היה אומר כן על רב כהנא ובקונט' פי' שם דלחזקיה רבו שהיה חולק שם עליו היה אומר כן [ג] ואין נראה [לומר] שבשעה שלמד רב כהנא לפני ר' יוחנן היה רבי יוחנן רואה שיבה בעוד שרבו חזקיה היה בחייו [ד] [ועיין תוספות מנחות כג: ד"ה כי] **ואי לאו אדעתא דכספא אתו.**

ואע"ג דאמר לעיל נשא ונתן ביד [ה] חייב אור"י דשאני שומר שלדעת כן הפקידוהו שיגיל עצמו בו אם יבואו עליו אדעתא דכסף דכספא [ו]: **אין לך פדיון שבויים גדול מזה.**

אע"ג דמשמע דהוי אמיד מדלא מפליג כדמפליג לעיל מ"מ הוא"ל ולא היה לו באותה שעה מה ליתן להם חשיב פדיון שבויים והלא

הדרא ליה עבנא א"ל עבנא עבנא פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד ולא פתח יכנס חבר אצל חבר ולא פתח יכנס תלמיד אצל הרב פתח ליה בעא רחמי ואוקמיה א"ל אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי השתא ליתי מר בהדן א"ל אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שביבנא אזילנא ואי לא לא אזילנא הואיל וחליף שעתא חליף תייריה אוקמיה שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה היינו [ט] דאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון היא: ההוא דאחוי אמטכסא דר' אבא יתיב ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור' יצחק נפחא ויתיב ר' אילעא גבייהו סבור לחיוביה מהא דתנן [י] דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו א"ל ר' אילעא הכי אמר רב והוא שנשא ונתן ביד אמרי ליה זיל לגבי דר"ש בן אליקים ורבי אלעזר בן פדת דדייני דינא דגרמי אזל לגבייהו חייבי' ממתני' [כ] אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ואוקימנא דאחוי אחווי: ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כסא דכספא סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא אלא אמר רב אשי [א]חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא אדעתא דכספא אתו: ההוא גברא דהוה מפקיד גביה ארנקא דפדיון שבויים סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה ניהלייהו אתא לקמיה [כא] דרבא פטריה א"ל אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל [ב]אין לך פדיון שבויים גדול מזה: ההוא גברא [ג]דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא דההוא גברא ושדייה לנהרא וטבע אתא לקמיה דרבה [ד]פטריה אמר ליה אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל האי מעיקרא רודף הוה רבה לטעמיה [ה]דאמר רבה [ו]רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור שהרי מתחייב בנפשו [ז]ונרדף ששיבר את הכלים של רודף פטור [ח]שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו אבל של כל אדם חייב [ט]דאסור להציל עצמו בממון חבירו [י]ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל ושבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף: **מתני'** [יא]שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** [יב]ת"ר הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה אחר דברי ר' אלעזר וחכ"א אומר לו הרי שלך לפניך במאי קא מיפלגי ר"א דרש ריבויי ומיעוטי [1]וכחש בעמיתו ריבוי בפקדון מיעט (ג) [2]כל אשר ישבע עליו לשקר חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש כלל בפקדון פרט או מכל חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט דבר המיטלטל וגופו ממון אף [יב]כל דבר המיטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון והדתניא הגוזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר' אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי שלך לפניך התם במאי קמיפלגי אמר רב פפא התם במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו והיתה הדרא ליה עבנא. נחש גדול עשה עצמו כגלגל ומקיף את פי המערה וזופן זנבו למוך פיו ואין אדם יכול ליכנס: **פתח פיך.** הרמיבי פתמיך להסיר זנביך מפיך ועשה פתח ליכנס: **אי מלית למבעי רחמי דפו לא שביבנא.** אי אקשינא לך לחזיגא בהדך ואעמוד אלך בבית המדרש: **ואי לא הואיל וחליף שעתא.** ואתרמיס ניסא חליף ולא אלך עוד עמך שמא תכעוס עלי ואמות עוד פעם אחרת אלא אלך לביתי מי ולא אעמוד עוד אלך פן אמות פעם אחרת. ואיתי דמפרש הואיל וחליף שעתא וקבלתי צער מיתה לא אקבל עוד פעם אחרת בלילך מכאן. ובפסחים (דף מט.) מוכח שהלך לביתו דאמר רב כהנא אי לאו אנא גלאי אמרי ליה והא למקוס תורה גלית א"ל לאו אנא גלאי כדגלו שאר מינסי שהרי לא בעבור מקוס תורה גליתי אלא מאימת מלכות ברחתי אלמא בתר הכי מי הוה ועוד אמרי' בברכות ירושלמי א] דפגע ביה ההוא גברא אמר ליה מאי עביד בשמיא כלומר שליגע עליו שהיה מת ותיה א"ל גזר דייניה דההוא גברא מתתם ומת ההוא גברא פגע ביה אחריינא אמר ליה הכי נמי ומית אתי לקמיה דר' יוחנן אמר ליה בר חיים דאמיה מנסרא ליה ואנתתיה לתבוה מיקרא כו': **תייריה.** הקילו משנתו: **א"ל דילכון אמרי.** שלכם הייתי אומר תורה של בני א"י היא: **דילהון היא.** של בני בבל: **מעטפא.** מכסיו מסי: **ושלם מציאו.** דלדבורא בעלמא חייב: **שנשא ונתן ביד.** ובכולה מפרש שנשא ונתן ביד באחד דיני ממונות בסנהדרין (ט): **אמיד.** עשיר: **אסיק חמריה למברא.** מכניס חמורו לספינה מעבר הנהר והיו בה אנשים: **נעא.** חמרא לטבועי מעברא: **מלח ליה.** לחפו לחמור והשליכו למים. לשון אחר מלח מלח ליה כמו המלחים (יונה א) התחיל המלח להגיל הספינה ולחפו והשליכו: **[הא]ין.** בעל החמור רודף הוא להרוג נפשות: **ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור.** מלשלם שהרי מתחייב בנפשו הוא ברדיפה זו ואפילו אין הורגו דתנן בפרק בן סורר ומורה (ו) ואלו ניתנו להגיל בנפשו הרודף אחר חבירו להרגו ונמצא משלומין ותיובא מיתה בתין כאחד: **מגופו.** שהרי נרדף זה רשאי להרוג את רודפו שנאמר (שמות כב) אם במחתרת ימצא הגנב התורה אמרה אם בא להרגך השכם להרגו [ברכות נח.]: **ולא מן הדין.** שהרי המגיל עצמו במממון חבירו חייב כ"ש מגיל אחרים בממון חבירו: **מתני' שטפה נהר.** שהיתה על שפת הנהר והגביה שפתו והמים שוחקים וכורין תחת השפה ומתפשט בתוך השדה: **גמ' רבי כל מילי.** ואפילו קרקעות לשטועה ולהשנון: **מיעט שטרות.** שאין גופן ממון דיהיב ליה ניירא בעלמא: פרה

מוסף רש"י

דילכון אמרי דילהון היא. רב כהנא היה מתלמידי רב והיה מרוץ מאד וברח לא"י לפני ר' יוחנן מממא מרדין, והולכך לו ר' יוחנן לממה פפיקות, והיה אומר ר' יוחנן לבני א"י סבור הייתי שמורה שלכם, שלא גליתם מאלכסם ולא היה לכם עיניה הדעת, אבל לאיתי שהיה של בני בבל, שאע"פ שגלו, עמדה להם חכמת החרם והמקבר שגלו עם יכניה כדכתיב (מ"ב כד) הכל גברים עשי מלחמה, ותניא בסדר עולם וכי מה גבורה עשיון בני מדם הנתונין בשלשלאות של ברזל, אלא שגבורים היו במלחמה של תורה (סוכה מד.). **והוא שנשא ונתן ביד.** שעטל הוא המעות ממנו בידו ופרע לבעל דין (בכורות כח.) חיסה את המחיב, שהיה לו משכון למלוה ממנו ונטל דיין למשכון והחזירו לוה, ומחיב את הנכסי, נטל ביד ממון מן המתנב ושילם לתובע, וטיעמא את הטהור, נטל שרב בדיים וזרקו עליה לטמאתו ודאי להמחיב דבריו, וטיהר את הטמא נטל הדיין לפיות מעמאים ועברנו עם אחר פירות האיש השולגו, והוה ליה עושה מעשה בדיים ומזיק, וכמי מפרש בסנהדרין (לג.), בפרק אחד דיני ממונות (לעיל ק.). **שהדיר מתחייב בנפשו.** כדליפה זו, שהרי ניתן להגיל בנפשו, ואע"ג דכלים הללו של שאר כל אדם הן, דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור (סנהדרין עד.). **רודף שהיה רודף אחר רודף.** שהיה רודף אחר חבירו להורגו וזה רודף אחרי להגילו ושיבר את הכלים כו' (שם). **חייב להעמיד לו שדה אחר.** דקסבר קרקע נגזלת וקיימא לה בדשות גזלן וקרעין ביה ושביר את הגזלה (שבועות לז:). **הרי שלך לפניך.** קסבר קרקע אינה נגזלת וכי שטפה נהר כדאמרינ דמדלא קמא היא קיימא (שם). **מיעט שטרות.** שאין גופן ממון שאינו גלגל לגלות שכחן (שם).

מוסף תוס'

א. שהיו רגילין לדבר לתלמידים שבבבל. תוס' סוכה מד ע"ב ד"ה והא. ב. בתוס' שם: ור"ח גריס דילכון אמר. ג. [ד]חזקיה גם הוא היה מבבל. תוס' גיטין פד ע"ב ד"ה רבי יוחנן. ד. [ועור] דהא מסתמא כשפשט רב כהנא לר' יוחנן כמה ספיקות ששאל כו' כבר נפטר חזקיה, דאילו היה קיים לא היה שואל ספקותיו ר' יוחנן מרב כהנא אלא מחזקיה שהיה רבו כו', וגם רב כהנא לא היה מגיה חזקיה ויושב לפני ר' יוחנן. תוס' גיטין שם. ה. אפי' באונס. לח"ש. ו. דאדעתא דהכי קיבל שמירה. לח"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דפדיון שבוים וכו' לקמיה דרבה פטריה: (ב) שם בפקדון מיעט אי מכל אשר יתנו:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א] רש"י ד"ה ומי לא כו' בברכות ירושלמי. ל"ג פ"ב הלכה ח יעו"ש:

רבינו חננאל

[ר"] יוחנן דילכון אמ' דילהון היא. [רב כהנא שהוא שלכם, שהוא מבבל, אמר לי דילהון היא. פי' מדרבנן] היא. [וא]מ' ר' יוחנן כך בערבנ]ה. ועוד אמרינן כגון זה בביטין פרק המגרש את אשתו]. אמ' לחזקיה בנו של ר' חייא שהיו קורין אותו בבלי, כדאמרן בכמה מקומות מה בבלי אומר בדבר זה, ואע"פ שחזקיה רבו] של ר' יוחנן, הוא אומ' לו דילכון אמר, דהוא רב כהנא, שאני התם הואיל וקנאתו להתגרש בו. ואלו מקצת] מן הקושיות ששאל ר' יוחנן לרב כהנא ופרקינהו ליה, והיה אומר אותם משמו]. ה"פ, דקאמ' התם שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה, היינו דאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון היא, שהיה שונה שמועות משמו של רב כהנא דההוא שעתא גמרינהו גביה. **היינו**

דאמר ר' יוחנן דילכון אמרי דילהון היא. רב כהנא שהוא שלכם אמר ליה דילהון היא, פי' מדרבנן הוא. ואמר ר' יוחנן כך בפרק לולב וערבה (סוכה מד. א). ועוד אמרינן כגון זה בביטין פרק המגרש את אשתו (דף ב, ב) לחזקיה בנו של ר' חייא שהיו קורין אותו בבלי, כדאמרן בכמה מקומות (סוכה כ, א; וכתובות ה, א), מה בבלי אומר בדבר זה (כריתות ח, א). ואע"פ שר' יוחנן תלמידו של חזקיה אמר לו דילכון אמר, דהוא רב כהנא, שאני התם הואיל וקנאתו להתגרש בו. ואלו מקצת מן הקושיות ששאל ר' יוחנן לרב כהנא ופרקינהו ליה והיה אומר אותם משמו. ע"כ. [ערוך]: **ההוא גברא דאחוי מטכסא דר' אבא מחיילה דמטכסין.** פי' משי מובחר הוא ובלשון רומי מיטכס. **ההוא דאפקיד גבי חבריה [כסא דכספא, א]תו עליה גנבי שקליה להוהוא [כס]א ויהביה להו וכולי.** אמ' רב אשי חזינן אי איניש [אמיד הוא עלי]ה דידיה אתו, והאי מציל עצמו בממון חבירו הוא וחייב. ואילא אדעתא דההוא כספא [א]תו ופטור. וקימא לן כרב א[ש]י. דייקי[ן] מינ[ן] דאו אנסוהו גוים ואמרו לו תן לנו מ[מון] שלפלוני [ונשא ונתן פטור]. ויהביה להו. פטריה רבא, אמ' ליה אין לך [פדיון שבוים גד]ול מזה. **ההוא דאסיק חמרי[ה אמ]עבורה דסל[ק] בהא נאשי, הוה מיטבעא מעבורתא,** ... לחמרא בנהרא טבעיה פטר[יה רבא] האי ..ה.....א רודף הוא, ורבא לטעמיה [דאמ' רבא דרודף אחר חבירו להורגו ושינ]בר את הכלים בין] שלנ[רדף בין ש]ל כל אדם פטור, מפני שמתחייב בנפשו. הנרדף ששיבר כלים שלרודף פטור [שלא יהא מ]מונו ח[מור] מגופו, דקימא לן (סנהדרין עב. א) **הבא להרגך השכם להורגו.** וכתי' (שמות כב, ג) נמי אם במחתרת ימצא [הנגב והכה ו]מת. ואחד [שהי]ה רודף אחר הרודף להציל הנרדף, ושיבר כלים בין של רודף בין שלנרדף [בין של כל] אדם פטור, ולא מן הדין הוא זה, אלא שאם אינך אומ' כך אין לך אדם שמציל חבירו מיד ה[רודף]. **[מתני'] שטפה נהר אומ' לו הרי שלך לפניך.** ובברייתא תנו לה בלשון ... הרי שלך לפניך. דאוקימנ' [דרבנן דרשי] כללי ופרטי, וממעטי קרקעות ו[ע]בדים ושטרות. ור' אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי, ומרבי [כל מילי] וממעטי שטרות. והאי דקתאני הגוזל פרה ושטפה נהר חכמ' אומ' הרי שלך לפניך, אוקמה ר[ב פפא בגוזל] שדה ופרה רבוצה בתוכה ושטפה נהר. ורבנן לטעמיהו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

פרה רבוצה בו. וגזלן לא משכה והוי כקרקעות ולר"א דאמר שדה נגזלת קונה פרה עמה וחייב לשלם דמטלטלין נקנין אגב קרקע ולרבנן לא קנה שדה ולא פרה שבה: **מתני' לא יחזיר לו במדבר.** אם אין זה תובעו אין זה יכול לכופו לקבל חובו או פקדונו במדבר דלאו מקום שימור הוא: **על מנת לאתא למדבר.** קס"ד שאמר לו לזה זה על מנת שנלא למדבר ושם אפרע לך להכי פריך פשיטא והא מתנה בהדיא לקבלו במדבר: **גמ'** ורמינהו אם ירלה מלוה לידו על העליונה: [ד] **אי בעיא לאהדוריה ניהלך האם מהדרנא לך.** ואשמועינן תנא דאע"ג דלא תנאי גמור הוא דהא אי בעית קאמר אפ"ה כיון דידע דאיהו נמי למדבר נפיק על כרחו יקבלם: **רב הונא ורב יהודה אמרי חייב.** לשלם: **פטור.** ומיהו ישבע כדאמר שאין יודע שחייב לו כלום דלא עדיף שמא מבני דהא א"נ הוה טעין ליה אין לך בידי כלום הוי משביעין ליה שבועת היסת: **דקא חבע ליה.** וא"ל גזלתני דהוי טענת ברי: **לאתא ידי שמים.** וכיון דקא מודי דודאי גזליה לא נפיק ידי שמים עד דעביד השבה אבל סיפא הואיל ולא גזלן ידע ולא נגזל ידע ליכא שום טענת ברי לא צריך למיפק ידי שמים: **אמר נמי.** דהיכא דבא לצאת ידי שמים אפילו מאן דפטור ליה מדיני אדם מודה דחייב היכא דאיכא קצת טענת ברי הלכך רב הונא דאוקמה ריש בדלא תבע הואיל ואיכא קצת ברי דהא גזלן ידע דגזליה מעיקרא חייב בבא לצאת ידי שמים: **מתני' חייב באחריותו.** דמכי גנבה קם ליה ברשותיה והשבה דעבד לאו השבה היא עד שמודע להו לבעלים: **ומנו אם הלאן.** אחר שהחזירו והיא שלימה הרי יש כאן דעת בעלים: **גמ' לדעת צריך דעת.** אם הכירו הבעלים שנגנב מהן טלה צריך שיודעים כשיחזירה ואי לא הודע להו אע"ג דמנו את הלאן והיא שלימה באחריותה דכיון דידע הוא ליה גזילה גמורה וכעינן השבה מעליותא: **שלא לדעת.** לא הכירו בעלים קודם חזרה שתהא לאנס חסירה כלום ולאחר חזרה מנו את הלאן והיא שלימה פוטר מנין: **אפיפא.** לא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזרתו ומנו את הלאן והיא שלימה פטור אבל ידעו לא מהני מנין: **ושמואל אמר בין לדעת בין שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני מנו אם הלאן אחולה.** בין ידעו בין שלא ידעו הכעלים ידעו ולא ידעו שנגנבה מהן קאי מדקתני סיפא לא ידעו מכלל דריש בידעו והחזירה ומת חייב באחריותו וכן לא ידעו בגניבתו ובחזירתו נמי חייב אבל מנו את הלאן והיא שלימה פטור בין ריש בידעו בין סיפא דלא ידעו: **ור' יוחנן אומר לדעת מנין פוטר שלא לדעת מנין לא צריך ומנו אם הלאן אריש.** והכי קתני הגונב טלה דהיינו ידעו אחרי כן והחזירו חייב באחריותן היכא דלא מנו אבל לא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזרתו אפי' אין מנין או שמנו אפילו הוא ידיעה פטור: **ורב חסדא אמר לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך להודיעו.** אם לא הודיעו אע"ג דמנו חייב ומנו את הלאן אריש והכי משמע מתני' חייב באחריות בין מנו בין לא מנו אימתי בזמן שלא ידעו בעלים בחזרתו ובגניבתו ואם מנו הגך דריש את הלאן לאחר חזרה פטור:

מ"ט

והלה אומר איני יודע. פי' אם הפקיד אצלי אבל איני יודע אם החזרתי לך חייב לכ"ע[א] כמו ריש דמתני' ולסיפא דמתני' הוא דמדמה לה בסמוך:

רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור. וקי"ל כרב נחמן בדיני ופירש בקונטרס דמשביעין אותו שבועת היסת שאין יודע דלא עדיף מאילו היה כופר לגמרי ונראה דסובר בקונטרס כלישנא קמא דרב נחמן דפרק שבועת הדיינין (שבועות מ: ושם מא. ד"ה מאן) דאריש דקתני התם מנה לי בידך אין לך בידי כלום פטור קאמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת אבל איכא דמתני לה אסיפא אמנה לי בידך וא"ל הן למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך פטור דדוקא בסיפא דאיכא דררא דממונא קאמר ר"י דמשביעין אותו שבועת היסת אבל אריש לא וכן נראה הלכה כלשון הראשון דלישנא קמא סתמא דגמרא קאמר אבל לישנא בתרא רב חביבא הוא דמתני לה ובפ"ק דב"מ (דף ה. ושם ד"ה אין) גבי ההוא דעיא מייתי נמי לישנא קמא דר"נ אבל ר"ת אומר דמספק אין לחייבו שבועה היכא דליכא דררא דממונא כיון שיש ב' לשונות[ב] ובפ"ק דב"מ (שם) לאו דוקא נקט לישנא קמא דהא התם איכא דררא דממונא[ג] דאתו סהדי דאכיל תרי מיניייהו ושמע ר"י שר"ת היה מניח לדיינין לחייב היכא דליכא דררא דממונא[ד] רק שהוא לא היה רוצה לדון כן היכא דמודה שחייב לו אלא שטוען לו פרעתי ראה ר"י (ה) ר"ת לחייב שבועה אע"ג דליכא עדיס בההיא הודאה והיה יכול לכפור בשעה שטען שפרעתי ואמר דמשיב שפיר דדרא דממונא כמו ההיא דנתתיו לך אע"ג דבהך הודאה יש עדיס ולפי פשט הלכה משמע דלמאן דמתני אסיפא משיב לה דדרא דממונא משום דאיכא עדיס בהודאה שא"ל אתמול הן ואין יכול עתה לכפור ורב האי גאון פי' כמו כן דלא משביעין ליה היכא דליכא דדרא דממונא ומיהו משמתינן ליה על תנאי שיהא בשמתא אם הוא חייב ואינו מודה לו:

שלא לדעת מנין נמי לא צריך. והא דאמר ר' אלעזר לעיל בהכונס (ד' מ.) הכל צריכין דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה אין נ"ל דפליג אהא דאלא יש לפרש הכל צריכין דעת בעלים היכא דהוי לדעת חוץ מהשבת אבידה שאין צריך אפי' הוי לדעת שידוע שאבדה לו אותה אבידה:

מאי

פרה רבוצה בו ושטפה נהר דר' אלעזר לטעמיה ורבנן לטעמייהו: **מתני'** [א]הגוזל את חבירו [ב]או שהלוה הימנו [ג]או שהפקיד לו בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר: **גמ'** ורמינהו מלוה משתלמת בכל מקום אבידה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן אמר אביי ה"ק [ד]מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום [ה]אבידה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן: על מנת לצאת במדבר: פשיטא [ו]לא צריכא דא"ל ליהוי האי פקדון גבך דאנא למדבר נפיקנא וא"ל איהו אנא למדבר נמי בעינא למיפק אי בעינא לאהדרינהו לך התם מהדרנא לך: **מתני'** [ז]האומר לחבירו גזלתיך הלוויתיך הפקדת אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם [ח]אבל אם אמר לו איני יודע אם גזלתיך אם הלוויתני אם הפקדת אצלי פטור מלשלם: **גמ'** [ט]איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור"נ ור' יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור [י]אוקי ממונא בחזקת מריה תנן אבל אם אמר לו איני יודע אם הלוויתני פטור ה"ד אילימא דלא קא תבע ליה רישא נמי דלא קא תבע ליה אמאי חייב אלא דקתבע ליה וקתני סיפא פטור מלשלם לא לעולם דלא קא תבע ליה ורישא בבא לצאת ידי שמים איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [יא]האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים: **מתני'** [יב]הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן ושלימה היא פטור: **גמ'** אמר רב לדעת צריך דעת שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה אסיפא ושמואל אמר בין לדעת בין שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו והיא שלימה פטור אכולה ורבי יוחנן אומר לדעת מנין פוטר שלא לדעת אפי' מנין נמי לא צריך וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה ארישא רב חסדא אמר [יב]לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך דעת וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה ארישא אמר [יג]רבא

מ"ט

יודע חייב בבא לצאת ידי שמים. הגונב טלה מן העדר כולל. אמ' רב לדעת צריך דעת, פיר' ידעי הבעלים בגניבה צריך הגנב להודיעם בשעה שמחזירו, ומתניתין דקתני מנו את העדר והיא שלימה פטור, אסיפה. וזו היא סיפה, אם לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו, ושמואל אמ' מנין פוטר בכל. ור' יוחנן אמ' ידעי הבעלים בגניבה והחזירה הגנב ולא הודיעם ומנו הצאן והיא שלימה, נפטר הגנב במנין בעלים ודיו, וסיפה דמתניתין הכי הוא דקתני אם לא ידעי הבעלים בגניבה אין צריכין לידע בחזירה. **וכך הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל** (פ"י ה"ט). ורב חסדא אמ' לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך דעת,

---

א) כתובות יב: ב"מ לז: קטו: ע"ז ב"ב קלה., ב) [קידושין מה: וש"נ], ג) [בר"ק איתא רבה], ד) כן הגהת הב"י בגמרא ובגר"א וכ"כ הש"ך בשם רש"ל

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה רב נחמן וכו' ולפ"ז את ר"ת שחייב:

מוסף רש"י

ור"נ ור' יוחנן אמרי פטור. מלגלם, ומכל מקום משבעינן ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו (כתובות יב:).

מוסף תוס'

א. בדיני אדם. לאב"ד. ב. [ר]המרוצא מחבירו עליו הראיה. תוס' שבועות מא ע"א ד"ה ומאן. ג. מאחר שהיו רגילין למסור לו בכל יום, ועוד. תוס' שם. ד. [ר]לא היה מוחה בדיינים המשביעין. תוס' שם.

קטו א מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסו סעי' ד [רב אלפס כאן ובב"מ פ"ג דף פז. ושם כל הסוגיא]:

קמז ב מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הל' ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' עד ס"ח:

קיז ג מיי' פ"ז מהל' שאלה ופקדון הל' יא סמג עשין כח טוש"ע ח"מ סי' לגג סעיף ב:

קיח ד מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הל' ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' עד סעיף ח:

קיט ה מיי' פ"ז מהל' שאלה ופקדון הל' יא סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' לגג סעיף ח:

קכ ו (מיי' שם) טוש"ע ח"מ סי' עד סעיף ח בהג"ה ושי' לגג סעיף ב:

קכא ז ח מיי' פ"ח מה' טוען ונטען הל' ט סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעי' י וסי' שסה סעיף ב בהג"ה:

קכב ט י מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' עה סעי' ט:

קכג כ ל מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' יב סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ב:

רבינו חננאל

מתני'. הגוזל את חבירו, או [שלוה הימנו], או שהפקיד לו בישוב, לא יחזיר לו במדבר. ורמינהי, מלוה משתלמת בכל מקום, אבדה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן. תירצה אביי מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום, אבדה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן]. מתני'. הגוזל את חברו או שלוה הימנו או שהפקיד לו בישוב לא יחזיר לו במדבר. ורמינהי, מלוה משתלמת בכל מקום אבדה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן. ותרצה אביי תני מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום, אבדה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן. **על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר**, אוקימנה כגון דאמ' ליה נהוי האי פקדון גבך ואמ' ליה האיך אנא למדברא בעינא למיזל, אמ' ליה אנא נמי התם קא אזילנא, דאמ' הכי קאמ' ליה אי מהדרת לי במדבר מקבילנא מינך. מתני'. **האומר לחבירו גזלתיך, הלויתי, הפקדת אצלי וכו'**. אוקימנה כגון דלא תבע ליה אידך, והאי דקתאני חייב, בבא לצאת ידי שמים. איתמר מנה לי בידך והלה אומ' איני יודע רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור ובבא לצאת ידי שמים חייב. איתמר נמי אמ' ר' חייה בר אבה אמ' ר' יוחנן מנה לי בידך והלה אומ' איני

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות